

SINIF VE ADAY SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YENİLENEN İLKÖĞRETİM PROGRAMLARINA BAKIŞI

Yrd. Doç. Dr. Cemalettin İPEK
Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Yrd. Doç. Dr. H.İbrahim SAĞLAM
Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Öğr. Gör. Ahmet Duysak
Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Özet

Bu araştırmanın amacı, yenilenen ilköğretim programlarını sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri ışığında incelemektir. Araştırma, anket yoluyla sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeye yönelik betimsel bir araştırmadır. Araştırmada yenilenen ilköğretim programları sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri ışığında karşılaştırılmıştır. Araştırmanın evrenini 2005-2006 eğitim öğretim yılında Rize ilinin Çayeli ilçesinde bulunan 5 ilköğretim okulundaki sınıf öğretmenleriyle Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu evrende yer alan 93 sınıf öğretmeni ve 101 aday sınıf öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmacılar tarafından hazırlanan veri toplama aracı ile elde edilen veriler üzerinde, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından sonra istatistiksel çözümlenmeler yapılmıştır. Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin betimlenmesinde aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (ss)'dan yararlanılmış; sınıf öğretmenleri ile aday sınıf öğretmenlerinin yenilenen programlara ilişkin görüşleri ise t testi ile karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin yenilenen ilköğretim programlarına yönelik genellikle olumlu görüş belirttikleri; aday sınıf öğretmenlerinin yeni program hakkında, özellikle motivasyon boyutunda, sınıf öğretmenlerinden daha olumlu görüşe sahip oldukları görülmüştür.

Anahtar kelimeler: İlköğretim programı, aday sınıf öğretmeni, sınıf öğretmeni

ABSTRACT

This study aims to investigate the views of in-service and pre-service primary school teachers about the new primary school program. A questionnaire was prepared by the researchers for data gathering. After the validity and reliability tests, the questionnaire was applied to in-service and pre-service primary school teachers to get their opinions on the new primary school program. Study sample consisted of 93 in-service primary school teachers working in five different primary schools in Çayeli district belonging to Rize province and 101 last grade pre-service primary school teachers going to the primary teachers training program at the Faculty of Education in Çayeli.

Statistical analysis were conducted on the gathered data and some statistical techniques like mean (\bar{X}), standart deviation (ss) were used to describe the views of in-service and pre-service primary school teachers about the new primary school program. The views of in-service and pre-service primary school teachers were compared by using Student's t-

test. The results of the study showed that in-service and pre-service primary school teachers had moderately positive views about the new primary school program, and pre-service primary school teachers had more positive views than in-service primary school teachers about the new primary school program, especially in terms of the motivation dimension.

Key words: Primary school program, in-service primary teachers, pre-service primary teachers.

1. GİRİŞ

Evrendeki canlı ve cansız yapıların değişen zamanın etkilerinden bağımsız olarak varlığını sürdürmesi düşünülemez. Değişmeyen tek şeyin değişim olduğu bu evrensel süreçte, özellikle bireyler açısından yaşam mücadelesinin temel kaynağını sürekli öğrenme oluşturmaktadır. Bu anlamda, bireylerden beklenen sadece ilişkili bilgilere anlamlı yorumlar getirmek değil, daha etkili bir sosyal anlayış, iletişim ve ortak çalışma yeteneği, değişen şartlarda diğer alanlardaki uzmanlarla çalışma becerisi, kritik tercihler yapabilme, bilginin kazanımı, üretilmesi ve kullanılması gibi yeteneklere sahip olmasıdır. Bu nedenle bireyler, kendi yaşamları boyunca öğrenilmesi gerekenlerin çeşitliliği ve değişimi karşısında yaşamak ve bireysel gelişimlerini sağlamak için sürekli öğrenen olmak zorundadır (Keser, 2003, 1). Öğrenme ve öğretmeye ilişkin yeni değerler öğrenmenin öğrenci merkezli olarak yeniden düzenlenmesini gerekli kılmaktadır. Bilginin aktarılmasından çok öğrencinin bilgiye ulaşması vurgulanmaktadır (Windschitl, 1999, s.190). Bilgiyi kullanmanın ve ondan yeni bilgiler üretmenin bilgiyi edinmekten çok daha önemli olduğuna dikkat çekilmekte, öğretmenin bilgiyi aktaran konumundan, öğretirken öğrenen bir konuma geçmesinin gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Bunun için öğretmenin, öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmaya çalışan bir öğrenme arkadaşı, bir yönlendirici gibi daha çok yetki ve sorumluluk alması, öğrencilere öğrenmeyi öğretmesi gerekmektedir (Holt-Reynolds, 2000, s.21; Özden, 2002, s.84; Tozlu, 2003, s.120).

Eğitim kurumlarının en önemli görevi, işlevsel bilgiyi kazanmaları ve mezuniyet sonrasındaki yaşamlarında ihtiyaç duydukları bilgiye ulaşma ve test etme yeteneklerini geliştirmeleri için öğrencilere uygun ortamlar sağlamaktır (Keser, 2003, 1). Bunun için, öğrenme yaşantıları öğrencilerin keşfetmesini, analiz yapmasını, değerlendirme yapmasını, bilgiyi asıl kaynağından sentezlemesini, yorumlamasını ve öğrendiklerinden bir anlam çıkarmasını kapsayacak şekilde düzenlenmelidir. Bu da, öğrenmede ön bilgilerinden yararlanmayı, sonraki öğrenmeleri önceki öğrenmelerin üzerine etkin bir şekilde inşa etmeyi gerekli kılmaktadır (Jadallah, 2000, s.221). Öğrenenin, önceki öğrenmeleri ile yeni öğrenmelerini uyumlu hale getirerek yapılandırdığı bilgiyi yaşam problemlerini çözmeye uygulamaya koyması öğrenmenin gerçekleştiğini göstermektedir (Perkins, 1999, s.6). Öğrenenlerin düşünen ve problem çözebilen bireyler olarak yetişebilmeleri için onlara öğrenme sürecinde bu tür fırsatlar sağlanmalıdır. Hayatları boyunca karşılaşacakları karmaşık, çelişkili, çoklu gerçeklik ve doğrularla nasıl baş edecekleri öğretilmelidir (Brooks & Brooks, 1999, s.1). Bu da eğitim etkinliklerinin bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara cevap verecek şekilde düzenlenmesini gerekli kılmaktadır. Bunun için yapılması gerekenlerden biri

eğitim programlarını günün şartlarına uygun hale getirmektir. Çünkü program, eğitim sisteminin öğrenci ve öğretmen dışındaki üçüncü temel ögesidir.

İnsan öğrenmesiyle ilgili yapılan araştırmalar ile bilimsel ve teknolojik alanlarda kaydedilen hızlı gelişmeler bir yandan eğitim anlayışını değiştirirken diğer yandan da öğretim uygulamalarında yeni fırsatların doğmasına neden olmaktadır. Bu değişim ve gelişim sürecinde istenen yeterliklerde bireylerin yetiştirilmesi için öğretim tasarımında her geçen gün farklı uygulamaların ve modellerin gelişimini gözlemek mümkündür. Öğrenme anlayışındaki değişmelere paralel, nesnelci öğrenme anlayışının yanında öğrenen merkezli yeni öğretim uygulamalarının kabul görmeye başladığı görülmektedir (Tezci, 2002, s.1).

Dünyadaki hızlı değişime paralel ilköğretimde okutulan derslerin bilgi temeline oluşturan bilimlerdeki bilgi birikiminin artması, çocuk gelişimi ve öğrenmesiyle ilgili ortaya çıkan yeni bulgular ilköğretim programlarının sürekli geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. (Doğanay, 2004, s.204) İlköğretim programlarının geliştirilmesinin ihtiyaç haline gelmesi Milli Eğitim Bakanlığı'nu harekete geçirmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim programlarını yenilemek amacıyla yoğun bir çalışma başlatmıştır. Bu çerçevede, hazırlanan Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji, Türkçe ve Matematik program taslakları 2004-2005 eğitim öğretim yılında 9 pilot ilde toplam 120 ilköğretim okulunda uygulamıştır. Pilot uygulamaların ardından son şekli verilen programlar 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya konulmuştur. Bu araştırma ile eski ilköğretim programlarıyla yenilenen ilköğretim programları sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri ışığında karşılaştırılmaya çalışılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, öğretmen ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri ışığında yenilenen ilköğretim programlarını incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin yenilenen ilköğretim programlarının ilköğretim öğrencilerini derslere motive edip etmedikleri konusundaki görüşleri nasıldır?
2. Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin yenilenen ilköğretim programlarının ders ve zaman yönetimine etkisi konusundaki görüşleri nasıldır?
3. Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin yenilenen ilköğretim programlarının öğrenme sürecine katkısı konusundaki görüşleri nasıldır?
4. Yenilenen ilköğretim programlarının öğrencilerin motivasyonlarına etkisi konusunda sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
5. Yenilenen ilköğretim programlarının ders ve zaman yönetimi konusunda sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

6. Yenilenen ilköğretim programlarının öğrenme sürecine etkisi konusunda sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, yenilenen ilköğretim programlarını sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri ışığında ele almaya yönelik betimsel bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin, ilköğretim okullarında yeni uygulanmaya başlanan yapılandırmacı eğitim programı hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın evrenini, Çayeli ilçe merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri ile bu okullarda uygulama yapmakta olan aday sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Yeni programlar hakkındaki görüşlerin belirlenmesine yönelik olarak hazırlanan veri toplama aracı, ilçe merkezinde bulunan altı ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 93 sınıf öğretmeni ile bu okullarda uygulama yapmakta olan 101 aday sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Aday sınıf öğretmenleri Rize Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği bölümünün son sınıfında okuyan öğrencilerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Veri toplama aracının hazırlanmasında, yenilenen (yapılandırmacı) ilköğretim programları ile ilgili yayınlardan (araştırma, makale, kitap) yararlanılmıştır. Sözü edilen yayınlarda, özellikle yenilenen programlarla eski programların karşılaştırıldığı hususlara dikkat edilerek, karşılaştırma yapılan durumlar anket maddelerine dönüştürülmüştür. Bu şekilde oluşturulan anket maddeleri üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak toplam 25 maddelik bir veri toplama aracı oluşturulmuştur. Veri toplama aracı üzerinde, uygulama alanının dar oluşu nedeniyle bir ön uygulama yapılmamış, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları asıl uygulamadan sonraya bırakılmıştır. Veri toplama aracında yer alan anket maddeleri “hiç katılmıyorum” ile “tamamen katılıyorum” seçenekleri arasında, 5’li Likert ölçeği tipinde derecelendirilmiştir.

Sınıf ve aday sınıf öğretmenleri olmak üzere toplam 194 kişiye uygulanan veri toplama aracı, üzerinde yapılan geçerlik (faktör) analizinden sonra, üç alt boyuta ayrılmıştır. Bu boyutlar öğrencilerin motivasyonu, ders ve zaman yönetimi ile öğrenme süreci olarak adlandırılmıştır. Toplanan veriler üzerinde yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda, veri toplama aracının, “öğrencilerin motivasyonu” olarak adlandırılan alt boyutunda yer alan toplam dokuz anket maddesinden her birinin bu boyuta ilişkin faktör yük değerinin ,55’in üzerinde olduğu; bu dokuz maddeye ilişkin açıklanan boyut varyansı değerinin % 46 olduğu ve bu dokuz madde üzerinde hesaplanan Cronbach Alpha katsayısının ise %85 olduğu görülmüştür. Veri toplama aracının “ders ve zaman yönetimi” alt boyutunda yer alan toplam sekiz anket maddesinden sadece birinin bu boyuta ilişkin faktör yük değeri ,32 çıkmış, diğer yedi maddenin faktör yük değerleri ise ,40 ve üzerinde gerçekleşmiştir.

Ders ve zaman yönetimi alt boyutunda yer alan sekiz maddenin açıkladığı toplam boyut varyansı %31; bu alt boyuta ilişkin Cronbach Alpha katsayısı ise %65 olarak hesaplanmıştır.

“Öğrenme süreci” alt boyutunda yer alan toplam sekiz maddeye ilişkin faktör yük değerleri de ,45’in üzerinde gerçekleşmiştir. Bu sekiz maddenin açıkladığı toplam boyut varyansı %37; bu maddeler üzerinde hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı ise %75 olmuştur. Veri toplama aracında yer alan toplam 25 madde üzerinde hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı ise %88 çıkmıştır.

Verilerin Analizi

Veri toplama aracı ile elde edilen veriler üzerinde, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından sonra istatistiksel çözümlenmeler yapılmıştır. Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin betimlenmesinde aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (ss)’dan yararlanılmış; sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin yenilenen programa ilişkin görüşleri ise t testi ile karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları alt problemlere göre aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Motivasyon Boyutuna İlişkin Sınıf ve Aday Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

Anket maddeleri	N	\bar{X}	ss
1.Öğrencilerin ilgisini ders süresince canlı tutuyor.	194	3.70	.79068
2.Öğrencilerin derse katılımını artırıyor.	194	4.04	.86602
5.Öğrencilerin derse katılma isteğini artırıyor.	194	3.83	.86194
8.Öğrencilerin farklı ilgi alanlarına hitap ediyor.	194	3.80	.90811
9.Öğrencileri öğrenmeye motive ediyor.	194	3.78	.82534
18.Öğrencileri derslerde işbirliğine yönlendiriyor.	194	3.73	.94420
19.Öğrencilerin eğlenerek öğrenmesini sağlıyor.	194	4.10	.82052
22.Öğrencilere öğrenme sorumluluğu kazandırıyor	194	3.67	.77822
23.Öğrencileri derslerde aktif hale getiriyor.	194	4.16	.79089
Motivasyon Boyutu Toplamı	194	3.87	.57180

Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin, yenilenen programların öğrencileri ve dersi daha çekici ve aktif hale getirip getirmediğini belirlemeyi amaçlayan anket maddelerine ilişkin görüşleri Tablo 1’de gösterilmektedir. Tabloda 1’de de görüldüğü gibi, sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin en çok katılım gösterdikleri anket maddeleri sırasıyla “öğrencileri derslerde aktif hale getiriyor” ($\bar{X} = 4,16$), “öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerini sağlıyor” ($\bar{X} = 4,10$) ve “öğrencilerin derse katılımını sağlıyor” ($\bar{X} = 4,04$) maddeleri olmuştur. Bu durumun, sınıf ve aday sınıf öğretmenleri-

nin açık uçlu soruya verdikleri cevaplarla da desteklendiği görülmektedir. Aday sınıf öğretmenlerinden biri;

Yeni program işleniş itibarıyla tamamen öğrenci merkezli hazırlanmış. Öğrencinin gerçekten aktif olduğu, sürekli dersle iç içe olduğu görülmekte. Öğrenciyi araştırmaya, düşünmeye ve yorum yapmaya sevk ediyor. Öğretmen ise dersi anlatan değil, dersi yönlendiren konumda.

derken diğer bir aday sınıf öğretmeni ise;

Etkinlikler öğrencileri eğlendirmeye, onların dikkatlerini toplamaya yönelik oluyor. Öğrenci bilgileri deneyimlerle öğreniyor. Öğretmen öğrencinin ilgisini çekmek için problemler, sorular ve kavramlar çerçevesinde bilgiyi organize ediyor. Öğrencilerin önceki öğrenmeleri ile bağlantı kurmalarına yardımcı oluyor.

Bir başka aday sınıf öğretmeni de;

Öğrencilerin araştırma yapmalarını sağlayan, öğrenci merkezli bir program. Bilgiyi hazır olarak sunmak yerine öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlıyor. Ders kitapları ve çalışma kitaplarının ayrı olması, sınıfta kitaplık yoksa, öğrencilerin taşıma sorunu yaşamamasına neden oluyor. Bazı etkinlikler ödev olarak verildiğinde aile yardımını gerekli kılıyor. Bu durumda ailenin eğitim seviyesinin buna uygun olmayabileceği göz ardı edilmemelidir.

ifadelerini kullanmışlardır. Öğretmenlerin bu konu ile ilgili dikkat çekici görüşlerinden biri;

Başka bir yenilikse öğrencileri dersteki pasif dinleyiciler durumundan çıkarıp aktif bireyler haline getirdi. Artık öğrenciler derslerde daha aktif oluyorlar. Onlar da dersin bir parçası haline geldiler. Artık etkinliklere katılıyorlar. Bu etkinlikler sayesinde de kendilerini rahat ifade etme şansını yakalıyorlar ve bu yönlerini geliştiriyorlar.

Başka bir öğretmen;

Bu programın en güzel yanı öğrenci merkezli oluşudur. Öğrenci sürekli aktif durumdadır. Öğretmen rehberlik görevini yerine getirme fırsatı bulmuştur.

Bir başka öğretmen,

Yaparak yaşayarak öğrenmeye faydalı ve çok gerekli olduğu için bolca programda yer verilmiştir. Birinci sınıfta yazıya eğik el yazısı ile başlanması iyi olabilir; ama gazete, dergi, kitap okurken...

Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin bu doğrultudaki görüşlerine ait örnekleri artırmak mümkün olmakla birlikte burada en dikkat çekici olanlarına yer verilmiştir. Öğretmenlere ve aday sınıf öğretmenlerine ait bu ifadelerden “aktif katılım” ve “yaparak yaşayarak öğrenme”yi sağlama konusunda yenilenen ilköğretim programlarının önemli bir katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Bu durum kayda değer bir gelişme olarak görülmektedir.

Sınıf ve aday sınıf öğretmenleri, diğer maddelere beş dereceli ankette 4.00 aritmetik ortalamının altında katılım göstermişlerdir. Buradan, sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin, yenilenen programın dersleri öğrenciler için daha çekici ve eğlen-

celi hale getirdiğini düşündükleri ancak bunun öğrencilerde öğrenme sorumluluğu kazandırdığına ($\bar{X}=3,67$); öğrencilerin dikkatlerini ders süresince canlı tutmayı sağladığına ($\bar{X}=3,70$) ve öğrencileri derslerde işbirliğine yönlendirdiğine ($\bar{X}=3,73$) aynı düzeyde katılmadıkları anlaşılmaktadır. Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin, yenilenen programın dersleri öğrenciler için daha çekici ve eğlenceli hale getirdiği yönündeki görüşleri ile Sağlam (2006)'ın öğrencilerin motivasyon düzeylerine ilişkin davranışçı ve yapılandırmacı sosyal bilgiler öğretim uygulamalarını karşılaştırmasındaki yapılandırmacı sosyal bilgiler öğretim uygulamaları lehine bulduğu sonuç benzerlik taşımaktadır. Benzer durum Aykaç ve Başar (2005)'in araştırmalarında da gözlenmektedir. Eski ile yeni Sosyal Bilgiler Programlarını karşılaştırdıkları araştırmalarında; yeni programın öğrencinin derse katılımını artırma, araştırmacı kişiler yetiştirme ve uygulanan yöntemlerin yaparak yaşayarak öğrenmeye fırsat vermesi açısından daha etkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu durum, öğrencilerin öğrenme isteğinin olumlu yönde değişeceğini göstermektedir.

Tablo 2. Ders ve Zaman Yönetimi Boyutuna İlişkin

Sınıf ve Aday Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

Anket maddeleri	N	\bar{X}	ss
3.Öğretmenleri günlük formalitelerden kurtarıyor.	194	3.44	1.2255
4.Konuların zamanında bitirilmesini sağlıyor.	194	2.94	1.2308
10.Öğretmenin sınıfı yönetmesini kolaylaştırıyor.	194	3.17	1.0265
12.Öğrencilerin değerlendirilmesini kolaylaştırıyor.	194	3.36	1.0366
14.Başarılı/başarısız öğrenci ayırımını kolaylaştırıyor.	194	3.54	.99805
15.Derste olumsuz öğrenci davranışlarını azaltıyor.	194	3.12	1.0135
21.Bireysel farklılıkların dikkate alınmasını sağlıyor.	194	3.78	.86050
25.Ders kitabına bağlı kalmayı azaltıyor.	194	3.24	1.2165
Ders ve Zaman Yönetimi Boyutu Toplamı	194	3.33	.58541

Yenilenen programların ders ve zaman yönetimi açısından değerlendirilmesine yönelik anket maddeleri ve bu maddelere ilişkin sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri Tablo 2'de verilmiştir. Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin Tablo 2'te yer alan anket maddelerine ilişkin görüşleri, motivasyona yönelik anket maddelerine ilişkin görüşlerinden daha alt düzeyde gerçekleşmiştir. Bu tabloda yer alan aritmetik ortalamalardan sadece iki tanesi (14. madde $\bar{X}=3,54$ ve 21. madde $\bar{X}=3,78$) 3,50'nin üzerinde gerçekleşmiştir. Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin yeni programın “konuların zamanında bitirilmesini sağladığına” ($\bar{X}=2,94$); “derste olumsuz öğrenci davranışlarını engellediğine” ($\bar{X}=3,12$); “öğretmenin sınıfı yönetmesini kolaylaştırdığına” ($\bar{X}=3,17$); “ders kitabına bağlı kalmayı azalttığına” ($\bar{X}=3,24$) ve “öğrencilerin değerlendirilmesini kolaylaştırdığına” ($\bar{X}=3,36$) yeterince inanmadıkları görülmektedir. Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin sınıfın yönetimi ve kontrolüne ilişkin anket maddeleri arasında en çok katılım gösterdikleri anket maddeleri

“bireysel farklılıkların dikkate alınmasını sağlıyor” ($\bar{X}=3,78$); “başarı/başarısız öğrenci ayrımını kolaylaştırıyor” ($\bar{X}=3,54$) ve “öğretmenleri günlük formalitelerden kurtarıyor” ($\bar{X}=3,44$) maddeleri olmuştur. Ancak, aritmetik ortalamalara baktığında, sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin, yeni programın sınıfın yönetimi ve kontrolüne, dersi öğrenciler için daha çekici ve eğlenceli hale getirdiği kadar katkı sağlamadığını düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu durumun, sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin açık uçlu soruya verdikleri cevaplarla da desteklendiği görülmektedir. Aday sınıf öğretmenlerinden biri; “Zaman ve sınıfın yönetimi ve kontrolünde zorluklar yaşıyor” derken bir diğeri; “Yeni programla öğretmenin sınıf içindeki otoritesini kaybettiğini düşünüyorum.” demektedir. Başka bir aday sınıf öğretmeni; “Öğrenciler fazla rahat olduğu için sınıf içi disiplini azaltıyor.” derken bir diğeri; Zamanlama daha iyi ayarlanabilir. Çünkü etkinlikler ve öğrencinin aktif katılımı zamanı yetiştirememeye yol açıyor. Çalışma kitapları çok iyi düşünülmüş. Konuyu çok iyi pekiştiriyor” görüşünü ileri sürmektedir.

Öğretmenlerin görüşleri de aday sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerden biri; “Etkinlikler çok fazla. Yapacak zaman yok. Öğrenci merkezli işlendiğinde üniteler yetişmiyor. Esneklik yönü, araştırmaya yönelik yönü güzel” demektedir. Bir başka öğretmen; “Program güzel hazırlanmış. Fakat programın içeriği geniş olduğu için zaman yetmiyor. Biz de gereken etkinlikleri ve araştırmaları tamı tamına yapamıyoruz” Diğer bir öğretmen de; “Tek sorun yapılması öngörülen etkinliklerin verilen zaman diliminde yetiştirme zorluğu çekmemizdir. Bu sorunun da zamanla aşılacağını düşünüyorum” demektedir. Bu doğrultuda bir başka öğretmen; “Genellikle zaman konusunda zorluklar ortaya çıkıyor” diyerek görüşünü dile getiriyor.

Bu durum Sabancı ve Şahin (2005)’in ilköğretim müfettişlerine yönelik yenilenen ilköğretim programları ile ilgili olarak sınıf ortamının zaman yönetimine ilişkin ileri sürdükleri görüşlerle benzerlik taşımaktadır. Adı geçen araştırmacıların müfredatı yetiştirme kaygısının öğretimsel hedeflerden daha fazla öncelik kazandığı yönündeki açıklamaları dikkat çekmektedir. Böyle bir sonuç, programın öğretmenler tarafından yeterince anlaşılamadığını göstermektedir.

Tablo 3 : Öğrenme Süreci Boyutuna İlişkin Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin Görüşleri

Anket maddeleri	N	X	ss
6.Öğrencileri ezberleyerek öğrenmeden kurtarıyor.	194	3.97	.88415
7.Farklı kaynaklardan öğrenilmesini sağlıyor.	194	3.44	1.0815
11.Öğretmeni kendini yenilemeye yönlendiriyor.	194	3.84	1.0214
13.Öğrencilerin öğrendiklerini yaşamla bağdaştırıyor.	194	4.08	.77754
16.Farklı dersler arasında amaçların uyumunu sağlıyor	194	3.74	.81308
17.Güncel konulara yeterince yer veriyor.	194	3.98	.91027
20.Öğrencileri araştırmaya yönlendiriyor.	194	3.75	.99382
24.Derslerde öğretmene esneklik sağlıyor.	194	3.72	.89734
Öğrenme Süreci Boyutu Toplamı	194	3.81	.56150

Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin, yenilenen programların öğrenme süreci ile ilgili görüşleri Tablo 3'te yer almaktadır. Aritmetik ortalamalara bakıldığında, sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin yeni programın öğrenme sürecine ders ve zaman yönetimine yaptığı katkıdan daha çok katkı yaptığını düşündükleri görülmektedir. Tablo 3'teki anket maddelerine ilişkin görüşleri yansıtan aritmetik ortalamalardan sadece bir tanesi (7. madde: farklı kaynaklardan öğrenilmesini sağlıyor) 3,50'nin altında gerçekleşmiş; 13. madde dışında kalan diğer maddelere ilişkin aritmetik ortalamalar 3,50 ile 4,00 arasında gerçekleşmiştir. Yenilenen programların öğrenme sürecine katkıları ile ilgili olarak, aday sınıf öğretmeni ve öğretmenler en çok 13. maddede yer alan “öğrencilerin öğrendiklerini yaşamla bağdaştırıyor” ifadesine katılmışlardır ($\bar{X}=4,08$). Katılım düzeyleri açısından bu ifadeyi “güncel konulara yeterince yer veriyor” ($\bar{X}=3,98$); “öğrencileri ezberleyerek öğrenmeden kurtarıyor” ($\bar{X}=3,97$) ve “öğretmeni kendini yenilemeye yönlendiriyor” ($\bar{X}=3,84$) ifadeleri izlemiştir. Sınıf ve aday sınıf öğretmenleri “öğrencileri araştırmaya yönlendiriyor” ($\bar{X}=3,75$); “farklı dersler arasında amaçların uyumunu sağlıyor” ($\bar{X}=3,74$) ve “derste öğretmene esneklik sağlıyor” ($\bar{X}=3,72$) ifadelerine, yenilenen programların öğrenme sürecine katkılarını belirlemeye yönelik diğer ifadelere göre daha az katılmışlardır.

Bu aritmetik ortalamalar, sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin yenilenen programları eski programlara göre, daha güncel ve yaşamla bağdaşır konulara yer verdiğini ve öğrencileri ezberci eğitimden kurtardığını düşündüklerini göstermektedir. Bununla birlikte, yenilenen programların, öğrencilerin farklı kaynaklardan öğrenerek araştırmacı ruhu kazanmalarını yeterince sağlayamadığını ve öğretmenlerin derslerde yeterince esnek davranmadıklarını düşündüklerini göstermektedir. Bu durumun, sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin açık uçlu soruya verdikleri cevaplarla da desteklendiği görülmektedir. Aday sınıf öğretmenlerinden biri; “Yeni program içerik düzenlemesi ve etkinlikler açısından gerçekten eğitimde ezberlemeden öğrenme devrini kapatacak diye düşünüyorum” derken bir başka aday sınıf öğretmeni; “Ezberci kısmen ortadan kaldırıyor” görüşünü ileri sürmektedir. Bu doğrultuda bir başka aday sınıf öğretmeni; “Ezberciliği bir nevi ortadan kaldırıyor” diyerek bu konudaki görüşünü ortaya koyuyor. Bu görüşler Aykaç ve Başar (2005)'in programla ilgili olarak ortaya koyduğu; konular hayatla iç içe olarak hazırlandığı için öğrenciyi ezberden kurtardığı ve yaparak yaşayarak öğrenmeye olanak sağladığı yönündeki görüşleriyle örtüşmektedir.

Öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplarla aday sınıf öğretmenlerinin cevaplarının benzeştiği görülmektedir. Öğretmenlerden biri; “Bu programın en güzel yanı öğrenci merkezli oluşudur. Öğrenci sürekli aktif durumdadır. Öğretmen, rehberlik görevini yerine getirme fırsatı bulmuştur” derken bir başka öğretmen; “Yeni program öğrencileri aktif kılmaya rağmen konuları fazla basite alması en büyük kötülüğü olmuştur. Günlük yaşamla ilişki kurmada başarılı olmuştur” demektedir. Bir başka öğretmen; “Belli bir kültür düzeyinde olan çevreler için iyi bir program. Sınıfınız homojen programı uygulama şansınız yüksek. Okuma ve

anlama zorluğu yaşayan öğrencilerin bu programdan yararlanması mümkün değil” demektedir. Bir başka öğretmen de; “Yeni program günlük yaşantıya yönelik ama konular eğitilmiş aile çocuklarına göre hazırlanmış. Türkiye koşulları göz önünde bulundurulmamış” diyerek endişelerini dile getirmektedir. Başka bir öğretmene; “Yeni programın daha çok veli katkılarıyla başarılı olacağına inanıyorum. Çünkü daha fazla materyal kullanmamız gerekiyor. Maddi olarak destek almamız bu programda çok önemli” demektedir. Gerek anket sorularına verilen cevaplardan, gerekse açık uçlu soruya verilen cevaplardan yenilenen ilköğretim programlarının öğrenme sürecine olumlu katkılar sağladığı anlaşılmaktadır. Burada açık uçlu soruya verilen cevaplardan, öğrenme sürecinin veriminin artırılmasında “aile” faktörünün göz ardı edilemeyeceği gerçeği yatmaktadır.

Tablo 4: Motivasyon Boyutuna İlişkin Olarak Sınıf ve Aday Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Anket maddeleri	Değişken	N	\bar{X}	ss	t	p
1.Öğrencilerin ilgisini ders süresince canlı tutuyor.	S.Öğretmeni	93	3.57	.86474	-2.240	.026
	A. Sin. Öğrt.	101	3.82	.69851		
2.Öğrencilerin derse katılımını artırıyor.	S.Öğretmeni	93	3.81	.93551	-3.656	.000
	A. Sin. Öğrt.	100	4.25	.74035		
5.Öğrencilerin derse katılma isteğini artırıyor.	S.Öğretmeni	93	3.64	.82942	-2.920	.004
	A. Sin. Öğrt.	101	4.00	.86023		
8.Öğrencilerin farklı ilgi alanlarına hitap ediyor	S.Öğretmeni	93	3.84	.86339	.584	.560
	A. Sin. Öğrt.	101	3.76	.95025		
9.Öğrencileri öğrenmeye motive ediyor	S.Öğretmeni	93	3.68	.79620	-1.642	.102
	A. Sin. Öğrt.	100	3.87	.84455		
18.Öğrencileri derslerde işbirliğine yönlendiriyor.	S.Öğretmeni	93	3.77	.82263	.597	.551
	A. Sin. Öğrt.	101	3.69	1.0463		
19.Öğrencilerin eğlenerek öğrenmesini sağlıyor.	S.Öğretmeni	93	3.97	.80016	-2.227	.027
	A. Sin. Öğrt.	101	4.23	.82318		
22.Öğrencilere öğrenme sorumluluğu kazandırıyor.	S.Öğretmeni	93	3.60	.80945	-1.168	.244
	A. Sin. Öğrt.	101	3.73	.74687		
23.Öğrencileri derslerde aktif hale getiriyor.	S.Öğretmeni	93	3.93	.76338	-4.028	.000
	A. Sin. Öğrt.	101	4.38	.75962		
Motivasyon Boyutu Toplamı	S.Öğretmeni	93	3.76	.54776	-2.629	.009
	A. Sin. Öğrt.	101	3.97	.57711		

Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin yenilenen programların öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarına katkılarını belirlemeye yönelik anket maddelerine ilişkin görüşleri Tablo 4’te karşılaştırılmaktadır. Tablo 4’te yer alan maddelere bakıldığında, iki madde dışında (8. ve 18. maddeler) kalan bütün maddelerde aday sınıf öğretmenlerinin görüşlerini yansıtan aritmetik ortalamaların öğretmen görüşünü yansıtan aritmetik ortalamalardan yüksek çıktığı görülmektedir. Bu sonuç, öğretmen adaylarının yeni programın öğrencilerin ilgisini derse çekip güdülediğine öğretmenlerden daha çok inandıklarını göstermektedir.

Tablo 4'te yer alan dokuz maddenin beşinde öğretmenlerle aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmektedir. Dört maddede ise öğretmenlerle öğretmen adaylarının görüşleri istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır. Öğretmenlerle öğretmen adaylarının görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenen maddelerin tamamında öğrenci görüşlerini yansıtan aritmetik ortalamalar öğretmen görüşlerini yansıtan aritmetik ortalamalardan yüksek çıkmıştır. Tablo 4'te yer alan dokuz maddenin aritmetik ortalamalarının toplamına bakıldığında da aday sınıf öğretmenlerinin toplam aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin toplam aritmetik ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bütün bunlardan çıkan sonuç, öğretmen adaylarının, öğretmenlerle karşılaştırıldıklarında, yeni programın öğrencilerin ilgilerini derse çekip güdülediğini daha çok düşündükleridir. Bu aday sınıf öğretmenlerinin yenileşmeye daha açık olduklarını da göstermesi bakımından önemlidir ve umut vericidir.

Tablo 5: Ders ve Zaman Yönetimi Boyutuna İlişkin Olarak Sınıf ve Aday Sınıf öğretmenlerinin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Anket maddeleri	Değişken	N	\bar{X}	ss	t	p
3.Öğretmenleri günlük formalitelerden kurtarıyor.	S.Öğretmeni	93	3.25	1.2037	-2.158	.032
	A. Sın. Öğrt.	101	3.62	1.2235		
4.Konuların zamanında bitirilmesini sağlıyor.	S.Öğretmeni	93	2.88	1.2670	-.668	.505
	A. Sın. Öğrt.	100	3.00	1.2000		
10.Öğretmenin sınıfı yönetmesini kolaylaştırıyor.	S.Öğretmeni	93	3.19	1.0348	.305	.761
	A. Sın. Öğrt.	101	3.15	1.0235		
12.Öğrencilerin değerlendirilmesini kolaylaştırıyor.	S.Öğretmeni	93	3.24	1.1072	-1.545	.124
	A. Sın. Öğrt.	101	3.46	.95461		
14.Başarılı/başarısız öğrenci ayrımını kolaylaştırıyor.	S.Öğretmeni	93	3.50	1.0490	-.410	.682
	A. Sın. Öğrt.	100	3.56	.95306		
15.Derste olumsuz öğrenci davranışlarını azaltıyor.	S.Öğretmeni	93	3.18	1.0626	.846	.398
	A. Sın. Öğrt.	101	3.06	.96770		
21.Bireysel farklılıkların dikkate alınmasını sağlıyor.	S.Öğretmeni	93	3.78	.72005	.022	.982
	A. Sın. Öğrt.	101	3.78	.97575		
25.Ders kitabına bağlı kalmayı azaltıyor.	S.Öğretmeni	93	3.10	1.0841	-1.605	.110
	A. Sın. Öğrt.	101	3.38	1.3179		
Ders ve Zaman Yönetimi Toplamı	S.Öğretmeni	93	3.27	.62750	-1.428	.155
	A. Sın. Öğrt.	101	3.39	.54009		

Ders ve zaman yönetimine ilişkin öğretmen ve aday sınıf öğretmeni görüşlerinin karşılaştırıldığı Tablo 5'te yer alan maddelerin sadece bir tanesinde (3. madde) öğretmen görüşleri ile aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmektedir. Aday sınıf öğretmenleri ($\bar{X}=3,62$), yenilenen programların “öğretmenleri günlük formalitelerden kurtardığına” sınıf öğretmenlerinden ($\bar{X}=3,25$) daha çok inanmaktadırlar. Görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark gözlenmemekle birlikte, aday sınıf öğretmenleri, yenilenen programların “konuların zamanında bitirilmesini sağladığına”, “öğrencilerin değerlendirilmesini kolaylaştırdığına”, “başarılı/başarısız öğrenci ayrımını kolaylaştırdığına” ve “ders kitabına bağlı kalmayı azalttığına” öğretmenlerden daha çok inandıkları görülmektedir. Öte yandan, yine istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmamakla birlikte öğretmenlerin, yenilenen programların “öğretmenin sınıfı yönetmesini kolaylaştırdığına” ve “derslerde olumsuz öğrenci davranışlarını azalttığına”

na” aday sınıf öğretmenlerinden daha fazla inanmaktadırlar. Tablo 5’te yer alan maddelerin toplamındaki ortalamasına bakıldığında, aday sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalamalarının öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, aday sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlerle karşılaştırıldığında, yenilenen programların ders ve zaman yönetimine daha çok katkı yaptığını düşündüklerini göstermektedir.

Tablo 6: Öğrenme Sürecine İlişkin Olarak Sınıf ve Aday Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Anket maddeleri	Değişken	N	\bar{X}	ss	t	p
6.Öğrencileri ezberleyerek öğrenmeden kurtarıyor.	S.Öğretmeni	93	3.76	.91364	-3.265	.001
	A. Sin. Öğrt.	101	4.17	.81326		
7.Farklı kaynaklardan öğrenilmesini sağlıyor.	S.Öğretmeni	93	3.65	.91479	2.736	.007
	A. Sin. Öğrt.	100	3.24	1.1844		
11.Öğretmeni kendini yenilemeye yönlendiriyor.	S.Öğretmeni	93	3.84	.98124	-.087	.931
	A. Sin. Öğrt.	101	3.85	1.0619		
13.Öğrencilerin öğrendiklerini yaşamla bağdaştırıyor.	S.Öğretmeni	93	3.85	.80685	-4.172	.000
	A. Sin. Öğrt.	101	4.30	.68622		
16.Farklı dersler arasında amaçların uyumunu sağlıyor.	S.Öğretmeni	93	3.73	.78213	-.097	.923
	A. Sin. Öğrt.	100	3.74	.84443		
17.Güncel konulara yeterince yer veriyor.	S.Öğretmeni	93	3.78	.94235	-2.910	.004
	A. Sin. Öğrt.	101	4.16	.84537		
20.Öğrencileri araştırmaya yönlendiriyor.	S.Öğretmeni	93	3.79	.80162	.648	.518
	A. Sin. Öğrt.	101	3.70	1.1449		
24.Derslerde öğretmene esneklik sağlıyor.	S.Öğretmeni	93	3.48	.87988	-3.569	.000
	A. Sin. Öğrt.	101	3.93	.86322		
Öğrenme Süreci Toplamı	S.Öğretmeni	93	3.74	.53798	-1.848	.066
	A. Sin. Öğrt.	101	3.89	.57584		

Tablo 6’da, yenilenen programların öğretim sürecine katkılarını belirlemeye yönelik toplam altı madde yer almakta ve bu maddelere ilişkin sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri karşılaştırılmaktadır. Tablo 6’da yer alan toplam sekiz maddenin beş tanesinde aday sınıf öğretmenlerinin görüşleri ile öğretmenlerin görüşleri istatistiksel olarak aday sınıf öğretmenlerinin lehine anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Öğretmen adayları yeni programın “öğrencileri ezberleyerek öğrenmeden kurtardığı”, “öğrencilerin öğrendiklerini yaşamla bağdaştırdığı”, “güncel konulara yeterince yer verdiği” ve “derslerde öğretmene esneklik sağladığı” fikirlerine öğretmenlerden daha fazla katılmışlardır. Buna karşılık yenilenen programın “farklı kaynaklardan öğrenilmesini sağladığı” fikrine öğretmenler aday sınıf öğretmenlerinden daha çok katılmışlardır. Bu ifadeye öğretmenlerin aday sınıf öğretmenlerinden daha fazla katılım göstermiş olmaları, aday sınıf öğretmenlerinin daha çok sınıf içi öğretim etkinliklerini gözlemlemelerine; öğrencilerin derslere ön hazırlık yaparak gelmeleri gerektiği konusunu yeterince fark edememelerine bağlanabilir. Tablo 6’da yer alan ve öğretmen adayları ile öğretmen görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmayan ifadeler sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin birbirlerine çok yakın görüş belirttikleri görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Sınıf ve aday sınıf öğretmenleri yenilenen programların dersleri daha ilgi çekici ve cazip hale getirdiğini düşünmektedirler. Özellikle, aktif katılımı sağlamada, öğrencilerin eğlenerek öğrenmesinde yenilene programlarla birlikte önemli bir gelişmenin yaşandığı anlaşılmaktadır. Anket maddelerindeki aritmetik ortalamaların yüksek olması ve açık uçlu sorulara verilen cevaplar bunu göstermektedir.

Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin ders ve zaman yönetimine ilişkin görüşleri, motivasyona yönelik anket maddelerine ilişkin görüşlerinden daha alt düzeyde gerçekleşmiştir. Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin yeni programın “konuların zamanında bitirilmesini sağladığına”; “derste olumsuz öğrenci davranışlarını engellediğine”; “öğretmenin sınıfı yönetmesini kolaylaştırdığına”; “ders kitabına bağlı kalmayı azalttığına” ve “öğrencilerin değerlendirilmesini kolaylaştırdığına” yeterince inanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin sınıfın yönetimi ve kontrolüne ilişkin anket maddeleri arasında en çok katılım gösterdikleri anket maddeleri “bireysel farklılıkların dikkate alınmasını sağlıyor”; “başarı/başarısız öğrenci ayrımını kolaylaştırıyor” ve “öğretmenleri günlük formalitelerden kurtarıyor” maddeleri olmuştur. Ancak, aritmetik ortalamalara bakıldığında, sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin, yeni programın sınıfın yönetimi ve kontrolüne, dersi öğrenciler için daha çekici ve eğlenceli hale getirdiği kadar katkı sağlamadığını düşündükleri anlaşılmaktadır. Öğretmenler dersi kontrol etme ve yönetme, konuları zamanında yetiştirme ile ilgili sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, öğretmenlerin programı yeterince anlayamadıklarını göstermektedir.

Sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin, yenilenen programların öğrenme süreci ile ilgili görüşlerinden yenilenen programları eski programlara göre, daha güncel ve yaşamla bağdaşır konulara yer verdiğini ve öğrencileri ezberci eğitimden kurtardığını düşündüklerini sonucuna ulaşılmaktadır. Bununla birlikte, yenilenen programların, öğrencilerin farklı kaynaklardan öğrenerek araştırmacı ruhu kazanmalarını yeterince sağlayamadığı ve öğretmenlerin derslerde yeterince esnek davranmadıkları da görülmektedir. Bu durumun, sınıf ve aday sınıf öğretmenlerinin açık uçlu soruya verdikleri cevaplarla da desteklendiği görülmektedir.

Öğretmenlerle aday sınıf öğretmenlerinin yenilenen programların öğrencilerin motivasyonuna, ders/zaman yönetimine ve öğrenme sürecine etkisi konusunda görüşleri karşılaştırıldığında aday sınıf öğretmenlerine ait aritmetik ortalamaların yüksekliği dikkat çekmektedir. Öğretmenler öğrenme süreci ile ilgili yenilenen programların öğrencilerin “farklı kaynaklardan öğrenilmesini sağladığı” yönündeki maddeye aday sınıf öğretmenlerinden daha çok katılım göstermişlerdir. Bu durum, öğretmenlerin sınıf dışı çalışmalarla ilgili öğrencileriyle ilgili bilgi sahibi olmalarına bağlanabilir.

Öneriler

1. Yenilenen programların daha iyi anlaşılması amacıyla öğretmenlere hizmetiçi eğitim verilmesi sağlanmalıdır.

2. Öğrencilere öğrenme sorumluluğu kazandırmak amacıyla gerekli tedbirlerin alınması sağlanmalıdır.
3. Öğrencilerin işbirliği yapmaları sağlanmalıdır.
4. Derste olumsuz öğrenci davranışlarını ortadan kaldıracı önlemlerin alınması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AYKAÇ, Necdet ve Erdoğan BAŞAR.** “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Değerlendirilmesi”, *Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi & Teknisik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Vakfı Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*, Kayseri, (14-16 Kasım), 2005.
- BROOKS, Jacqueline G. & Martin G. BROOKS.** *In Search of Understanding: The Case for Constructivist Classrooms*, Association for Supervision and Curriculum Development, New York, 1999.
- DOĞANAY, Ahmet.** “Sosyal Bilgiler Eğitiminin Genel Amaçları Ne Olmalıdır?”, Dokuz Eylül Üniversitesi, *I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi Tebliğleri*, İzmir, (15-17 Mayıs), 2004.
- HOLT-REYNOLDS, Diane.** “What Does Teacher Do ? Constructivist Pedagogies and Prospective Teachers’ Beliefs About The Role of Teacher”, *Teaching and Teacher Education*, 16, 2000.
- JADALLAH, E.** “Constructivist Learning Experience for Social Studies Education”, *The Social Studies*, 9, 2000.
- KESER, Ömer Faruk.** “Fizik Eğitimine Yönelik Bütünleştirici Bir Öğrenme Ortamı Tasarımı ve Uygulaması”, *KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Trabzon, 2003.
- ÖZDEN, Yüksel.** *Eğitimde Yeni Değerler*, Pegem Yayınları, Ankara, 2002.
- PERKINS, David.** “The Many Faces of Constructivism”, *Educational Leadership*, Vol., 57, Nov., 1999.
- SABANCI, Ali ve Ahmet Şahin.** “Öğretmenin Etkinlik Odaklı Hayat Bilgisi Öğretiminde Sınıf Yönetimi Değişkenleri Açısından Değerlendirilmesi: Bilen Öğretmenlerden Bulduran Öğretmene Doğru”, *Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi & Teknisik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Vakfı Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*, Kayseri, (14-16 Kasım), 2005.
- SAĞLAM, Halil İbrahim.** “Türkiye’deki Davranışçı ve Yapılandırmacı Sosyal Bilgiler Öğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum, 2006.
- TEZCİ, Erdoğan.** “Oluşturmacı Öğretim Tasarım Uygulamasının İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcılıklarına ve Başarılarına Etkisi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ, 2002.
- TOZLU, Necmettin.** *Eğitim Felsefesi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2003.
- WINDSCHITL, Mark.** “A Vision Educators Can Put Into Practice: Portraying the Constructivist Classroom as a Cultural System”, *School Science and Mathematics*, Volume: 99 (4), April, 1999.